
**SPRAWOZDANIE KOŃCOWE ZE ZREALIZOWANYCH ZADAŃ DO
UMOWY NR WFOŚ/PJB/85/43/2016 Z DNIA 22 MARCA 2016 R.
„OCHRONA PRZYRODY W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM
W ROKU 2016 ORAZ 2017”**

I. PRZYGOTOWANIE PLANÓW OCHRONY DLA REZERWATÓW PRZYRODY

Efekt rzeczowy

- 1) Wykonano plany ochrony dla 2 rezerwatów przyrody: „Skotawskie Łąki”, „Piaśnickie Łąki”,
- 2) powierzchnia obszarów chronionych objętych planami wynosi 109,48 ha.

Efekt ekologiczny

- Dokumentacje do planów ochrony zawierają szczegółową analizę środowiska przyrodniczego rezerwatów, identyfikują istniejące i potencjalne zagrożenia oraz określają niezbędne działania ochronne oraz zapisy do dokumentów planistycznych gmin, na terenie których położone są rezerваты. Sporządzone na ich podstawie plany ochrony stanowią podstawę formalną i merytoryczną do realizacji działań ochronnych.
- Plan ochrony dla rezerwatu przyrody „**Skotawskie Łąki**” – jest to rezerwat w którym ochronie podlega mozaika siedlisk torfowiskowych, łąkowych, leśnych. W rezerwacie w wyniku prowadzonych w przeszłości prac melioracyjnych zaburzone są stosunki hydrologiczne, zaniechane również zostały zabiegi koszenia. W projekcie planu ochrony zostały zaproponowane działania mające doprowadzić do poprawy stosunków wodnych w rezerwacie oraz zapobiegania dalszej sukcesji zbiorowisk roślinnych podlegających ochronie. Dodatkowo po raz pierwszy rozpoznano szczegółowo florę i faunę rezerwatu, a także przeprowadzono inwentaryzację warunków wodnych, w tym zbadano batymetrię jezior oraz dokonano oceny prowadzonej dotychczas gospodarki rybackiej i jej wpływu na przedmiot ochrony.
- Dokumentacja do planu ochrony rezerwatu „**Choczewskie Cisy**” – zlecona dokumentacja dwukrotnie była przedstawiana RDOS. Braki formalne oraz niemożliwe ich uzupełnienie w terminie ujętym w umowie uniemożliwiły przyjęcie dokumentacji.
- Projekt planu ochrony dla rezerwatu przyrody „**Piaśnickie Łąki**” – w ramach opracowanej dokumentacji zidentyfikowano zagrożenia dla celu ochrony rezerwatu oraz wskazano działania ochronne zapobiegające tym zagrożeniom. Zaproponowano także zmianę granic rezerwatu w celu zwiększenia ich czytelności w terenie oraz dostosowania do obecnych granic działek ewidencyjnych a także potrzeb ochronnych rezerwatu, powiększenie jego obszaru, jak również utworzenie otuliny. Dotychczas prowadzone działania ochronne w ramach obowiązującego planu ochrony nie były elastyczne i zaplanowane współmiernie do właściwego sposobu ochrony

najcenniejszych zbiorowisk występujących w rezerwacie – zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych.

II. MONITORING PRZYRODNICZY

1) MONITORING STANU OCHRONY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH NA OBSZARZE NATURA 2000 BIAŁOGÓRA PLH220003

Efekt rzeczowy:

- dokonano oceny stanu ochrony 3 siedlisk przyrodniczych 2110, 2120 i 2180, wykartowano nowe stanowiska siedliska 2110 - łącznie na 24 stanowiskach monitoringowych oraz oceniono stopień pokrycia drzewami siedlisk 2130 i 2140,
- przygotowano opracowanie zawierające wyniki monitoringu.

Efekt ekologiczny

Monitoring siedlisk prowadzono zgodnie z planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Białogóra. W obrębie obszaru stwierdzono występowanie 6 płatów siedliska 2110, zajmujących łącznie powierzchnię 4,5 ha, a stan ich ochrony oceniono jako niezadawalający (U1). Dane z PZO wskazywały na występowanie tylko 1 płat w właściwym stanie ochrony. Siedlisko 2120 monitorowano na 11 płatach i stan ochrony określono jako właściwy (FV). W 2012 r. monitorowano siedlisko tylko na 2 płatach, na podstawie których określono stan ochrony siedliska też na FV. Siedlisko 2180 badano na 6 stanowiskach. Wyniki wskazują, iż stan ochrony siedliska utrzymuje się na poziomie niezadawalającym (U1). Monitoring wykazał także, iż dokładane rozmieszczenie płatów siedliska w odniesieniu do dokumentacji z 2012 r. wymaga weryfikacji, a płat siedliska wykazywanego jako 9190 stanowi płat kwaśnej buczyny 9110. Zebrane informacje w zakresie pokrycia drzewami i krzewami płatów siedliska 2130 wahało się w granicach od 10 do 20 % i tylko lokalnie przekraczało 60 %. Z kolei na większości stanowisk siedliska 2140 obserwowana jest zaawansowana sukcesja w kierunku zbiorowisk leśnych. W trakcie prac terenowych stwierdzono ponadto występowanie w obszarze stanowisk Inicy wonnej *Linaria odora*, który powinien zostać uznany za przedmiot ochrony w obszarze. Sugestią wykonawcy jest potrzeba skartowania jego stanowisk oraz wykonanie oceny stanu ochrony. Badania wykazały też występowanie siedlisk 9110 kwaśne buczyny *Luzulo-Fagenion* oraz 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso – incanae*, olsy źródliskowe). Uzyskany materiał umożliwia podjęcie decyzji w zakresie potrzeb podejmowania działań ochrony czynnej, weryfikację założeń ochrony dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych. Materiał pomaga też zaplanować ewentualne dalsze badania zmierzające do uzupełnienia bazy danych dla obszaru Natura 2000 Białogóra.

2) MONITORING STANU SIEDLISKA ORAZ POPULACJI STRZEBLI BŁOTNEJ *EUPALLASELLA PERCNURUS* W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000 PIOTROWO PLH220091

Efekt rzeczowy

- Badaniami objęto 11 zbiorników,
- powstało 1 opracowanie zawierające wyniki badań.

Efekt ekologiczny

Badania wykonano zgodnie z ustaleniami PZO dla obszaru Natura 2000 Piotrowo, na 11 stanowiskach obejmujących łącznie 15 niewielkich zbiorników wodnych. Wyniki badań wskazują, że na 3 spośród 11 stanowisk należy uznać już jako niewystępujące lub których istnienie jest wysoce wątpliwe. Na trzech stanowiskach (Chylowa Huta 2, Piotrowo 2 i Piotrowo 4) obecności strzebli błotnej nie potwierdzono. W dwóch ostatnich w ogóle nie złowiono ryb. Brak wyczerpujących informacji na temat funkcjonowania tych zbiorników wodnych w stosunkowo długim okresie czterech lat od 2013 do 2017 roku, nie daje punktu zaczepienia do przekonującego wyjaśnienia tej nieoczekiwanej sytuacji. Spośród omawianych stanowisk, jedynie Chylowa Huta 2 zasługuje na ponowną weryfikację obecności strzebli błotnej, gdyż jej występowanie tam wydaje się w jakimś stopniu prawdopodobne. Ocenę ogólną FV przyznano sześciu stanowiskom, stanowiącym blisko 55 % wszystkich zbadanych w 2017 r. Wśród nich pięć cechowało się najwyższą oceną wszystkich parametrów. Stanowisko Piotrowo 1A uzyskało ocenę ogólną obniżoną do stanu niezadawalającego (U1) ze względu na ocenę U2 dla parametru 'populacja'. W opinii eksperta jest to konsekwencją nie tyle wątpliwości w sprawie stanu ochrony tej populacji, ile ułomności obecnie obowiązującej metodyki. Nakazuje ona oceniać, skrajnie małe populacje strzebli błotnej z wód silnie zakwaszonych, według takich samych kryteriów, jak duże populacje z siedlisk zeutrofizowanych. W wypadku stanowiska Piotrowo 3 ocenę ogólną obniżono do U1 z uwagi na budzący zastrzeżenia (U1) stan siedliska. Stanowisko to wymaga częściowego odmulenia, gdyż misa zbiornika wodnego jest silnie wyłycona i bardzo szybko zarasta roślinnością szuwarową. Przeprowadzenie tego zabiegu ochrony czynnej jest jedynym warunkiem podniesienia do poziomu FV ocen stanu ochrony siedliska i perspektyw ochrony, a tym samym oceny ogólnej. Uzyskane wyniki badań posłużą do zweryfikowania koncepcji ochrony gatunku zaplanowanej w PZO, a tym samym zapewni skuteczniejszą jego ochronę.

3) MONITORING CHIROPTEROLOGICZNY PODCZAS JESIENNEGO ROJENIA NIETOPERZY NA TERENIE OBSZARU NATURA 2000 TWIERDZA WISŁOUJŚCIE

Efekt rzeczowy

Przygotowano opracowanie zawierające wyniki monitoringu.

Efekt ekologiczny

Monitoring nietoperzy prowadzono zgodnie z planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Twierdza Wisłoujście. Uzyskane wyniki monitoringu zestawiono i porównano z wynikami badań z poprzednich lat. Łącznie we wszystkich czterech bastionach złowiono 114 osobników nietoperzy, należących do czterech gatunków. Wśród nich dominował nocek Natterera *Myotis nattereri*, który stanowił 56,1 % osobników. Częsty był również nocek rudy *Myotis daubentonii* (36,8 %). Nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme* stanowił 5,3 %, ale chwytny był wyłącznie we wrześniu, podobnie jak karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*. Większość nietoperzy złowiono

w bastionach Ostroróg (52,6 %) i Południowo-Wschodnim (33,3% złowień), natomiast tylko nieliczne w bastionach Furta Wodna (5,3 %) i Artyleryjskim (8,8 %). Złowiono 6 osobników nocka łydkowłosego, będącego przedmiotem ochrony w obszarze Twierdza Wisłoujście. Nocek łydkowłosy już drugi raz od 6 lat regularnego monitoringu nie został złowiony w październiku w Twierdzy Wisłoujście. Sześć osobników tego gatunku złowiono jednak we wrześniu i nie wiadomo czy doszło do przesunięcia fenologii jesiennego rojenia tego gatunku, czy też jedynie do skrócenia sezonu tego zjawiska. Sugerowany wcześniej wniosek o zaniku nocka łydkowłosego w okresie jesiennego rojenia w Twierdzy okazał się zbyt daleko posunięty. Bastion Ostroróg, jeden z dwóch obiektów, w których liczonych jest najwięcej hibernujących nietoperzy zimą, utrzymuje swoją rolę jako miejsce jesiennego rojenia. W Bastionie Południowo-Wschodnim, aktywność nietoperzy była w tym roku o ponad 1/4 niższa, choć jeszcze 2 lata temu przewyższała nawet tą notowaną w Ostrorogu. Bardzo niską aktywność odnotowano w bastionach Artyleryjskim i Furcie Wodnej, jednak nawet one wciąż są odwiedzane, przynajmniej przez nieliczne osobniki, w tym nocka łydkowłosego. Uzyskane wyniki dostarczają stałej wiedzy nt. występowania przedmiotu ochrony w Twierdzy Wisłoujście, pozwalają też na ewentualną weryfikację założeń ochrony przyjętą w PZO dla obszaru.

4) MONITORING WŁOCHATKI NA OBSZARACH NATURA 2000: PUSZCZA DARŻUBSKA, LASY LĘBORSKIE, LASY MIRACHOWSKIE

Efekt rzeczowy

- przygotowano 3 opracowania zawierające wyniki monitoringu włośchatki - odrębne dla każdego z obszarów Natura 2000;
- łącznie 216 punktów nasłuchów, łączna powierzchnia objęta badaniami – 23.250,34 ha.

Efekt ekologiczny

Monitoring włośchatki w trzech obszarach Natura 2000: Puszcza Darżubska, Lasy Lęborskie, Lasy Mirachowskie prowadzono zgodnie z ustaleniami planów zadań ochronnych. Wyniki prowadzonych nasłuchów miały posłużyć do wdrażania rewirowej ochrony włośchatki w obrębie nadleśnictw, polegającej na wstrzymaniu prac leśnych w okresie lęgowym włośchatki w obszarach, gdzie nasłuchy wykazały obecność włośchatki. Zadaniem wykonawcy było wykonanie nasłuchów, dokonanie oceny stanu ochrony gatunku w obszarze jak też wyznaczenie rewirów, które stały się podstawą rozmów z poszczególnymi nadleśnictwami nt. wstrzymania prac leśnych w tym rejonie. Prowadzony monitoring ma zatem praktyczny wymiar czynnej ochrony gatunku

w obrębie obszarów. Na obszarze Natura 2000 Puszcza Darżubska PLB220007 stwierdzono 6 rewirów lęgowych włośchatki. Uzyskane wyniki wyniosły od 0,25 % do 0,5 % krajowej populacji włośchatki, przy poziomie 1-3 pary wskazywanym w Standardowym Formularzu Danych. Stan ochrony gatunku określono jako właściwy (FV). Brak pełnej współpracy ze strony Nadleśnictwa Wejherowo nie pozwolił na wyznaczenie wszystkich 6 rewirów. Wskazuje to na potrzebę dalszego dialogu z Zarządcą gruntów. Na obszarze Natura 2000 Lasy Lęborskie PLB220006 stwierdzono 3 rewiry lęgowe włośchatki. Uzyskane wyniki stanowią od 0,13 % do 0,25 % krajowej populacji włośchatki, przy poziomie 17-24 par wskazywanych w Standardowym Formularzu Danych. Stan ochrony gatunku określono jako niezadawalający (U1).

Na obszarze Natura 2000 Lasy Mirachowskie PLB220008 stwierdzono 3 rewiry lęgowe włośchatki (3 dorosłe odżywiający się samce). Uzyskane wyniki stanowią od 0,13 % do 0,25 % krajowej populacji włośchatki, przy poziomie 7-30 par wskazywanym w Standardowym Formularzu Danych. Stan ochrony gatunku określono jako niezadawalający (U1).

5) MONITORING HYDROLOGICZNY NA OBSZARZE NATURA 2000 BIELAWSKIE BŁOTA

Efekt rzeczowy

- przygotowano opracowanie zawierające wyniki monitoringu prowadzonego w 2016 i 2017 r.
- powierzchnia objęta badaniami 721,41 ha.

Efekt ekologiczny

Dwuletni monitoring hydrologiczny na terenie rezerwatu przyrody Bielawa wskazał na potrzebę weryfikacji usytuowania mierników (głębokości ich montażu, jak i rozmieszczenia na powierzchni torfowiska) oraz uzupełnienia sieci pomiarowej rejestratorów poziomu wody w torfowisku. Określono które piezometry są czynne, wskazano nowe lokalizacje do montażu piezometrów i te które wymagają demontażu. Zaproponowano także działania ochrony czynnej poprawiające stan uwilgotnienia na terenie rezerwatu „Bielawa”: całkowite zasypanie lub przetamowanie (częściowe zasypanie do niepełnej wysokości) rowu opaskowego przebiegającego w południowej części rezerwatu na długości około 500 m oraz budowę zastawki o zmiennym poziomie piętrzenia na rowie melioracyjnym odprowadzającym wody z torfowiska do Czarnej Wody. Zebrany materiał ułatwi planowanie zabiegów ochrony czynnej na terenie Bielawskich Błot, zwiększając skuteczność podejmowanych działań i podtrzymanie efektów działań podejmowanych w obrębie rezerwatu w przeszłości.

6) MONITORING STANU SIEDLISK PRZYRODNICZYCH W OBSZARZE NATURA 2000 BIAŁA PLH220016

Efekt rzeczowy

- dokonano oceny stanu ochrony 5 siedlisk przyrodniczych: 7140, 91D0, 91E0, 9110, 9130, 9160- łącznie na 37 stanowiskach monitoringowych,
- przygotowano opracowanie zawierające wyniki monitoringu.

Efekt ekologiczny

Monitoring siedlisk prowadzono zgodnie z planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Biała. Prowadzone w ramach zlecenia prace terenowe pozwoliły na weryfikację klasyfikacji siedlisk przyrodniczych na niektórych płatach. Uzyskane wyniki monitoringu zestawiono i porównano z wynikami ostatnich badań na tym terenie

(2010 r.). Siedlisko 7140 w dwóch badanych biochorach wykazuje poprawę stanu ochrony ze stanu złego (U2) na niezadawalający (U1). Zidentyfikowano dodatkowy płat siedliska, który wcześniej kwalifikowano jako 91D0 brzezinę bagienną. Siedlisko 91D0 badano na 4 płatach. Na trzech z nich notowano poprawę stanu ochrony z U2 na U1. Jeden płat nadal jest w złym stanie ochrony. Siedlisko 91E0 badano na 5 płatach,

z czego na 3 doszło do poprawy stanu ochrony, na dwóch sytuacja nie zmieniła się od 2010r. Siedlisko 9110 w 2010r. na wszystkich płatach było w złym stanie ochrony, w 2017 r. monitorowano siedlisko na 11 płatach, na 4 z nich doszło do poprawy stanu ochrony na U1. Dodatkowo stwierdzono, iż 1 płat wcześniej klasyfikowany jako siedlisko 9190 stanowi także kwaśną buczynę. Siedlisko 9130 monitorowano na 14 płatach, z czego 2 wcześniej klasyfikowano jako siedlisko 9160. Stan ochrony siedliska poprawił się na 5 płatach (z U2 na U1). Siedlisko 9160 monitorowano na 5 stanowiskach, z czego na 1 stan ochrony poprawił się z U2 na U1. Uzyskany materiał umożliwi weryfikację założeń ochrony dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych

w obszarze wskazanych w PZO dla obszaru i pozwoli na skuteczne dobranie zabiegów ochronnych, a tym samym dalszą poprawę stanu ochrony siedlisk w przyszłości.

7) **OBSZAR NATURA 2000 MIASTECKIE JEZIORA LOBELIOWE – MONITORING UWODNIENIA SIEDLISKA 91D0** – zrezygnowano z zadania, gdyż miało być przeprowadzone wyłącznie po zakończeniu innego działania pod nazwą „Zamknięcie rowów melioracyjnych w obrębie obszaru Natura 2000 Miasteczkie Jeziora Lobeliowe PLH220041”. Po konsultacji z dr Pauliną Ćwiklińską ustalono, że wykonanie zadania w listopadzie nie przyniesie pożądanych rezultatów – notatka służbowa z dnia 26.09.2016 r.

8) **„SANDR BRDY”- UZUPEŁNIENIE STANU WIEDZY ELISMY WODNEJ, SKÓJKI GRUBOSKORUPOWEJ, TRASZKI GRZEBIENNEJ I ŚRÓDLĄDOWEGO BORU CHROBOTKOWEGO**

Efekt rzeczowy

- badania elismy wodnej- 3 stanowiska monitoringowe, badania skójki gruboskorupowej- 7 stanowisk monitoringowych, badania traszki grzebieniastej i kumaka- 25 kontrolowanych stanowisk, badania siedliska 91T0- 9 stanowisk monitoringowych,
- powstały 4 opracowania zawierające wyniki badań.

Efekt ekologiczny

Badania dotyczące **elismy wodnej** zaplanowano zgodnie z PZO dla obszaru Natura 2000 Sandr Brdy i obejmowały one 3 jeziora: Żabionek, Długie i Sosnówek. Badania potwierdziły występowanie gatunku wyłącznie w Jeziorze Długie, choć w pozostałych dwóch warunki siedliskowe w litoralu jeziora teoretycznie umożliwiają występowanie elismy. Stan ochrony gatunku w jeziorze Długie jest zły (U2) głównie ze względu na małą liczebność i odczyn wody w zbiorniku. Opracowanie wskazuje także zagrożenia dla gatunku i potwierdza iż dla poprawy stanu ochrony należy prowadzić działania zgodne z aktualnie obowiązującym PZO.

Badania dotyczące **skójki gruboskorupowej** zaplanowano zgodnie z PZO dla obszaru Natura 2000 Sandr Brdy. Do badań nad skójką gruboskorupową wytypowano 7 stanowisk. Gatunek stwierdzono jedynie na 2 stanowiskach na rzekach Kulawie i Zbrzycy. Na stanowisku 1. w rzece Kulawie stan ochrony jest zły (U2), na stanowisku w Zbrzycy stan ochrony gatunku określono jako niezadawalający. Uzyskane wyniki dostarczają wiedzy nt. występowania przedmiotu ochrony w obszarze Sandr Brdy, pozwalają też na ewentualną weryfikację założeń ochrony przyjętą w PZO dla obszaru. Opracowanie zawiera bowiem także analizę przyczyn braku występowania skójki w innych ciekach i wskazuje na możliwość ewentualnych działań ochronnych dla gatunku.

Badania dotyczące **plazów** zaplanowano zgodnie z PZO dla obszaru Natura 2000 Sandr Brdy, poza granicami Parku Narodowego „Bory Tucholskie”. Skontrolowano 25 stanowisk, z czego tylko 7 znanych było z dokumentacji PZO. Obecność kumaka nizinnego stwierdzono na zaledwie trzech stanowiskach. Wszystkie znajdują się w północnej części obszaru w obrębie kilkuset metrów, od 630 do 800 m od jego

północnej granicy. Łączna ocena stanu ochrony kumaka nizinnego *Bombina bombina* na stanowiskach, gdzie stwierdzono jego obecność wynosi U1. Z badań Parku Narodowego Bory Tucholskie wynika, że nie potwierdzono obecności kumaka nizinnego w granicach parku. Prace prowadzone w 2017 roku nie potwierdziły także występowania traszki grzebieniastej *Triturus cristatus* w obszarze Natura 2000 Sandr Brdy, zarówno w granicach Parku Narodowego Bory Tucholskie, jak i poza nim. Stan potencjalnych siedlisk traszki grzebieniastej na terenie PN oceniono na U1. Eksperci wskazują, iż nie ma potrzeby podejmowania działań, a zagrożenia dla siedlisk kumaka mają charakter zagrożeń naturalnych, którym nie da się zapobiec. Rozważenia natomiast wymagają wyniki dotyczące traszki.

Badania dotyczące **siedliska 91T0 śródlądowego boru chrobotkowego** zaplanowano zgodnie z PZO dla obszaru Natura 2000 Sandr Brdy. Do badań wytypowano powierzchnię 237,84 ha, w obrębie której wyznaczono 9 transektów monitoringowych. Stwierdzono obecność dziewięciu płatów siedliska na obszarze badań, występujących w różnych fazach rozwoju drzewostanu i tworzących mozaikę z subkontynentalnym borem świeżym *Leucobryo-Pinetum*. Współwystępowanie i wzajemne przenikanie się zespołów, porastających stosunkowo duży obszar sprawia, że interpretacja siedliska na tym terenie nie jest łatwa i jednoznaczna. Łączna powierzchnia zidentyfikowanych płatów siedliska wynosi 36,15 ha. Na 7 stanowiskach stan ochrony siedliska oceniono jako zły (U2) na 2- jako niezadawalający (U1). Główną przyczyną obniżenia oceny stanu ochrony siedliska na poszczególnych stanowiskach były czynniki sprzyjające wzrostowi trofii podłoża. Opracowanie zawiera wskazania w zakresie działań ochrony czynnej jakie należałoby podjąć dla poprawy stanu ochrony siedliska. Dane te posłużą do weryfikacji PZO w zakresie zaplanowanych działań ochronnych dla siedliska.

9) OBSZAR NATURA 2000 DĄBRÓWKA - UZUPEŁNIENIE STANU WIEDZY O WYSTĘPOWANIU ELISMY WODNEJ

Efekt rzeczowy

- Badaniami objęto 1 zbiornik, powierzchnia objęta badaniami- 0,61 ha,
- powstały 1 opracowanie zawierające wyniki badań.

Efekt ekologiczny

Badania elismy zaplanowano zgodnie z PZO dla obszaru Natura 2000 Dąbrówka. W obszarze Natura 2000 Dąbrówka znajduje się kilka zbiorników wodnych o podobnym, humoeutroficznym charakterze, jednak elisma wodna *Luronium natans* występuje tylko w jednym z nich, położonym 285 m na północny północny wschód (NNE) od centrum wsi Dąbrówka. Stanowisko to po raz pierwszy podano w 2008 roku (Lenartowicz 2008), a wielkość populacji oszacowano wówczas na ok. 130 osobników. Monitoring w 2016 r. wykazał, że areał populacji elismy w zbiorniku jest bardzo niewielki, obejmuje obecnie ok. 0,25 m², a populacja jest obecnie bardzo niewielka, liczy 9 osobników. Stan ochrony gatunku określono jako zły, z uwagi na tak znaczny spadek populacji, parametr siedlisko oceniono na niezadawalającym poziomie.

W opracowaniu podano przyczynę spadku liczebności i braku stabilności populacji

w zbiorniku. Dane te wskazują, iż zbiornik może nie mieć dużego znaczenia dla ochrony krajowych zasobów tego gatunku i rozważania wymaga utrzymanie jego statusu jako przedmiotu ochrony w obszarze.

10) UZUPEŁNIENIE STANU WIEDZY O STRZEBLI BŁOTNEJ W GRANICACH OBSZARÓW NATURA 2000: DĄBRÓWKA, SZUMLEŚ, WAĆMIERZ ORAZ WILCZE BŁOTA

Efekt rzeczowy

- badaniami objęto w obszarze Dąbrówka - 16 zbiorników, w obszarze Szumleś - 8 zbiorników, w obszarze Waćmierz - 1 zbiornik, w obszarze Wilcze Błota - 3 zbiorniki,
- powstały 4 opracowania zawierające wyniki badań- odrębnie dla każdego z obszarów Natura 2000.

Efekt ekologiczny

- 1) Badania zaplanowano zgodnie z PZO dla obszarów Natura 2000 Dąbrówka, Szumleś, Waćmierz, Wilcze Błota.
- 2) W obszarze Natura 2000 **Dąbrówka** badaniami objęto 16 zbiorników, stanowiących 3 stanowiska strzebli błotnej (Dąbrówka 1, Dąbrówka 2, Kłobuczyno). Stan ochrony strzebli na wszystkich stanowiskach jest właściwy (FV). Żadne z 13 zbiorników z potwierdzonym występowaniem gatunku nie wydaje się podlegać silnym zagrożeniom dla populacji ryb ani siedliska. Wszystkie zbiorniki wodne okazują się odporne na długotrwały deficyt wody opadowej, żaden z nich nie jest odwadniany, żaden nie podlega intensywnej działalności wędkarskiej, żaden nie jest obiektem działalności rybackiej, wszystkie uległy tylko nieznacznym przemianom pod wpływem naturalnej sukcesji roślinnej w okresie obserwacji wynoszącym co najmniej 9 lat.
- 3) W obszarze Natura 2000 **Szumleś** badaniami objęto 8 zbiorników tworzących 4 stanowiska strzebli błotnej. Na dwóch stanowiskach stan ochrony gatunku określono na właściwy (FV), na jednym stanowisku strzebla błotna jest w niezadawalającym (U1) stanie ochrony, a na jednym w złym (U2) stanie ochrony. W ciągu około 10 ostatnich lat nie nastąpiły wyraźne zmiany stanu ochrony strzebli błotnej w obszarze Szumleś. Obecność tego gatunku w granicach całego obszaru nie jest zagrożona, pomimo trwania, trudnych dla samych ryb i dla zamieszkiwanych przez nie zbiorników wodnych, warunków klimatycznych i pogodowych. Opracowanie zawiera sugestię, aby inwentaryzacją objąć jeszcze dodatkowe zbiorniki w obszarze.
- 4) W obszarze Natura 2000 **Waćmierz** badaniami objęto 1 zbiornik stanowiący stanowisko Waćmierz 2. Strzebla błotna na tym stanowisku jest w złym stanie ochrony. Wg eksperta przy panujących w 2016r. warunkach klimatycznych i pogodowych, nie ma dużej szansy na zachowanie obecności strzebli błotnej w ginącym zbiorniku wodnym. Miejscowa populacja jest w stanie szcątkowym najprawdopodobniej wyginie całkowicie w przeciągu roku. Warunkiem

podstawowym dla skuteczności ewentualnej restytucji gatunku będzie przeprowadzenia zabiegu czynnej ochrony w formie częściowego pogłębienia zbiornika o 1-1,5 m. Ryby powinny pochodzić z silnej pobliskiej populacji. Stan zachowania strzebli błotnej w całym obszarze Waćmierz PLH220031 jest zły, a ginące stanowisko Waćmierz 2 prawdopodobnie jest ostatnim miejscem występowania tej ryby w obszarze.

- 5) W obszarze Natura 2000 **Wilcze Błota** badaniami objęto 3 zbiorniki wodne. W 2 zbiornikach stwierdzono 72 i 52 osobniki. Nie stwierdzono strzebli błotnej w trzecim zbiorniku, chociaż parametr siedlisko oceniono jako właściwy. Obecny stan ochrony strzebli błotnej w obszarze Wilcze Błota jest właściwy i w taki sam sposób oceniono perspektywy zachowania gatunku na tym terenie. Pobieżne obserwacje terenowe wskazują, że w omawianym obszarze może istnieć obecnie około 10 torfianek, które w okresie letnim zachowują bezpieczną głębokość około 1 m. Ekspert zaznacza jednak, że w porównaniu z 2005 rokiem, obecny poziom wody w torfiankach obszaru jest niższy o 0,5-0,7 m.
- 6) Wyniki badań dotyczących występowania i stanu ochrony strzebli błotnej w ww. obszarach Natura 2000 pozwalają na weryfikację zaplanowanych działań ochronnych, a tym samym bardziej skuteczną ochronę gatunku. Podkreślenia wymaga ewentualna pilność zabiegów z uwagi na różne rozmieszczenie zbiorników w terenie, różne zagospodarowanie ich bezpośredniego otoczenia, jak też użytkowanie zbiorników. Do tego istotne stają się zagrożenia naturalne związane z wysychaniem zbiorników.

11) UZUPEŁNIENIE STANU WIEDZY DOTYCZĄCE JEZIORA PIOTROWSKIEGO, BĘDĄCEGO SIEDLISKIEM 3160 NATURALNE, DYSTROFICZNE ZBIORNIKI WODNE, W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000 PIOTROWO PLH 220091

Efekt rzeczowy

- Powierzchnia objęta badaniami - 41,2 ha (powierzchnia zlewni całkowitej jeziora),
- przygotowano opracowanie zawierające wyniki badań.

Efekt ekologiczny

Badania hydrologiczne i hydrometryczne Jeziora Piotrowskiego wykonano zgodnie z ustaleniami PZO dla obszaru Natura 2000 Piotrowo. Prowadzone przez rok badania stały się podstawą analiz, które prowadzą do wniosków, iż ze względu na całkowity brak cieków naturalnych jak i rowów melioracyjnych zasilających jezioro nie ma potrzeby wprowadzenia jakichkolwiek zabiegów hydrotechnicznych w celu ochrony Jeziora Piotrowskiego. Głównym zagrożeniem dla jeziora są spływy powierzchniowe ze zlewni. Dlatego należy dbać o zachowanie a nawet rozwój obszarów zalesionych w zlewni jeziora. Ponadto, wskazane jest prowadzenie ekstensywnej gospodarki rolnej, co w znacznym stopniu ograniczy dopływ związków biogenicznych do jeziora. Wykonane badania stanowią podstawę merytoryczną do weryfikacji wskazań określonych w PZO dla obszaru Natura 2000 Piotrowo, w tym wskazań do zmian w istniejących dokumentach planistycznych.

12) UZUPEŁNIENIE STANU WIEDZY W CELU OSZACOWANIA POPULACJA BOBRA EUROPEJSKIEGO *CASTOR FIBER* W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000 SANDR BRDY PLH220026

Efekt rzeczowy

- 28 punktów monitoringowych, powierzchnia objęta badaniami - ok. 2.900 ha,
- przygotowano opracowanie zawierające wyniki badań.

Efekt ekologiczny

Badania dotyczące oszacowania populacji bobra zaplanowano zgodnie z PZO dla obszaru Natura 2000 Sandr Brdy. Badaniami objęto 19 jezior, kilka bezimiennych zbiorników oraz 3 ciek (Zbrzyca, Kulawa, Brda) w obrębie obszaru Natura 2000 Sandr Brdy, poza granicami Parku Narodowego „Bory Tucholskie”. Wyznaczono 28 punktów monitoringowych. W efekcie przeprowadzonych prac monitoringowych w części obszaru Natura 2000 objętej badaniami terenowymi w roku 2017 stwierdzono obecność 6 grup rodzinnych. Ocena ogólna dla stanowiska monitoringowego wynosi U1 ze względu na uzyskane niezadowalające oceny (U1) dla populacji, siedliska w obszarze i zakładane perspektywy ochrony. Uzyskana niezadowalająca ocena dla populacji bobrów w obszarze związana jest z odnotowywaną niską częstością stwierdzeń (34,5 %) i dużym odsetkiem stanowisk opuszczonych przy uzyskanych wartościach indeksu populacyjnego I=58,8 %. Uzyskana wartość indeksu populacyjnego, przy obserwowanym wysokim odsetku opuszczonych stanowisk monitoringowych, wskazuje na wyraźną niestabilność stanowisk gatunku. Dane te zestawiono z danymi uzyskanymi podczas prac nad PZO. Uzyskane dane posłużą do weryfikacji działań ochronnych zaplanowanych w PZO dla obszaru, a tym samym przyczynią się do większej skuteczności ochrony gatunku.

13) OPRACOWANIE OPERATU WODNOPRAWNEGO WRAZ Z UZYSKANIEM POZWOLENIA WODNOPRAWNEGO – MIEJSCE WODOWANIA ŁODZI W REZERWACIE PRZYRODY „JEZIORO LIWIENIEC”

Efekt rzeczowy

Wykonano 1 operat wodnoprawny.

Efekt ekologiczny

Celem przygotowania operatu wodnoprawnego jest uzyskanie wymaganych prawem zezwoleń na budowę i eksploatację slipu na jeziorze Liwieniec poprzez umocnienie i wydłużenie istniejącego zejścia do wody, tak aby było możliwym wodowanie łodzi. Działanie to jest częścią koncepcji ochrony zawartej w planie ochrony rezerwatu przyrody. Służyć ma stworzeniu warunków do kontroli zbiornika przez Straż Rybacką w zakresie przestrzegania przepisów. W oparciu o operat uzyskano pozwolenie wodnoprawne. Nie zrealizowano jednak zadania dotyczącego samej budowy slipu. Operat wodnoprawny zawierał ukryte wady, które stały się podstawą ich naprawienia na podstawie udzielanej przez Wykonawcę rękojmi. Skorygowana dokumentacja umożliwi budowę slipu w 2018 r.

14) DOLINA STROPNEJ - ANALIZA WARUNKÓW HYDROLOGICZNYCH I HYDROBIOLOGICZNYCH, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM WYSTĘPOWANIA GATUNKÓW CHARAKTERYSTYCZNYCH I ICHTIOFAUNY W JEZIORZE GLINOWSKIM

Efekt rzeczowy

- Powierzchnia objęta badaniami (jezioro z przyjezierzem) - 235,3 ha,
- przygotowano opracowanie zawierające wyniki badań.

Efekt ekologiczny

Badania wykonano zgodnie z ustaleniami PZO dla obszaru Natura 2000 Dolina Stropnej. Z badań wynika, że roślinność Jeziora Glinowskiego jest typowa dla mezotroficznym jezior nizinnych, przy czym jego cechą wyróżniającą jest występowanie w nim populacji isoetydów, pozwalające zakwalifikować zbiornik do grupy jezior lobeliowych. Fitocenotyczna specyfika związana z występowaniem isoetydów dotyczy przy tym jedynie środkowego, największego plosa jeziora. W pozostałych rejonach zbiorników (plosa północne i południowe) gatunki te nie występują. Populacje lobelii jeziornej i poryblina jeziornego są w jeziorze bardzo niewielkie, gatunki te prawdopodobnie będą stopniowo ustępowały wraz ze wzrostem trofii zbiornika i nasileniem konkurencji ze strony innych gatunków. Populacja brzeżycy jednokwiatowej natomiast jest dość liczna i w obecnych warunkach wydaje się być stabilna. W zbiorniku stwierdzono po raz pierwszy w 2017 r. populację elismy wodnej. Jest ona stosunkowo liczna, a jej struktura i organizacja przestrzenna wskazuje

na stabilność populacji. Opracowanie zawiera także analizę hydrologiczną jeziora i zagrożenia generowane w zlewni zbiornika, a podnoszącą jego trofiję: niekorzystną strukturę użytkowania zlewni, wylewiska ścieków i odpadów, składowiska surowców rolniczych, nie w pełni uregulowaną gospodarkę ściekową w miejscowości Półczno, rekreacyjne użytkowanie strefy brzegowej jeziora, oraz gospodarkę rybacką i wędkarstwo. Jezioro Glinowskie jest w znacznym stopniu narażone na dopływ substancji biogenicznych ze zlewni. Opracowanie stanowić będzie podstawę weryfikacji działań zaplanowanych w PZO w zakresie ochrony zbiornika, w tym posłuży ponownej analizie w zakresie wskazań do zmian w istniejących dokumentach planistycznych lub podjęciu działań o charakterze administracyjnym dla skuteczniejszej ochrony jeziora.

15) MIASTECKIE JEZIORA LOBELIOWE - OPRACOWANIE DOKUMENTACJI DLA JEZ. SKĄPE

Efekt ekologiczny

- Powierzchnia objęta badaniami – 64,94 ha,
- wykonano 1 opracowanie.

Efekt rzeczowy

Celem opracowania było przedstawienie wyników terenowej inwentaryzacji ichtiofauny jeziora Skąpe oraz opracowanie wytycznych przywrócenia naturalnej

struktury ichtiofauny w będącym jeziorem lobeliowym - Jeziorze Skąpym. W ramach badań określono stan populacji obcych gatunków ryb na podstawie odłowów kontrolnych i ustalono zasady usunięcia ich z jeziora. Zespół ryb jeziora Skąpe posiada naturalny rybostan i nie ma podstaw do podjęcia działań zmierzających do modyfikacji składu gatunkowego. Działania ochronne w formie zarybień nie są wymagane, ponieważ gatunki których miałyby dotyczyć odbywają skutecznie rozród w jeziorze. Struktura dominacji poszczególnych gatunków oraz wielkość łowionych ryb wskazują na niekorzystne zmiany, które mogą być zniwelowane poprzez ukierunkowaną gospodarkę rybacką. Wskazówki w tym zakresie zostały wskazane w opracowaniu.

16) IDENTYFIKACJA UWARUNKOWAŃ HYDROLOGICZNYCH SIEDLISK PRZYRODNICZYCH W OBSZARZE NATURA 2000 HOPOWO PLH220010

Efekt rzeczowy

- Powierzchnia objęta badaniami – 5,6 ha,
- wykonano 1 opracowanie.

Efekt ekologiczny

Zadanie wykonano na skutek wątpliwości w zakresie uwarunkowań hydrologicznych dla siedlisk przyrodniczych, pojawiających się w trakcie tworzenia PZO dla obszaru Natura 2000 Hopowo. Wyniki badań wskazują, że przyczyną przyspieszonego odpływu wody na terenie zlewni bezpośredniej jest odpływ podziemny wody pozostałościami rowu odwadniającego znajdującego się w sąsiadującej zlewni oraz zmiana warunków geologicznych przed drogą śródleśną, stanowiącą granicę obszaru Natura 2000 Hopowo, powodującą gwałtowny spadek zwierciadła wody gruntowej. Sprecyzowano działania, które posłużyły do sformułowania zapisów nowego PZO, który
wszedł
w życie w 2017 r.

17) MONITORING STANOWISK MIEJSC ROZRODU I REGULARNEGO PRZEBYWANIA PTAKÓW CHRONIONYCH OBJĘTYCH OCHRONĄ STREFOWĄ NA TERENIE WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO Z UWZGLĘDNIENIEM MIEJSC WYSTĘPOWANIA I ROZRODU WŁOCHATKI I SÓWECZKIW SEZONIE LĘGOWYM 2017 ROKU

Efekt rzeczowy

W ramach monitoringu określono sukces lęgowy 216 miejsc występowania najcenniejszych gatunków ptaków wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (*Dz. U. z 2016 r., poz. 2183, t.j.*) t.j. bocian czarny, orzeł bielik, puchacz, kania ruda i czarna, orlik krzykliwy.

Efekt ekologiczny

Poznanie miejsc występowania, w szczególności gatunków zagrożonych, występujących na nielicznych stanowiskach w Polsce, znajdujących się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt umożliwia podejmowanie odpowiednich działań

ochronnych w przypadku ich zagrożenia, jak również zabezpiecza miejsca gniazdowania poprzez ochronę starego drzewostanu wokół gniazda przed niekorzystnymi dla ptaków zmianami (strefa ochrony całorocznej) oraz zapewnia ptakom spokój i bezpieczeństwo w okresie lęgów (strefa ochrony okresowej). Końcowym efektem monitoringu jest ustalenie miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych poprzez wyznaczenie strefy ochrony całorocznej i okresowej, których granice ustala Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

18) POMOC DORAŻNA DLA GATUNKÓW ZWIERZĄT CHRONIONYCH, W TYM ZABEZPIECZENIE MIEJSC LĘGOWYCH DLA BOCIANA BIAŁEGO

Efekt rzeczowy

Instalacja 4 platform pod gniazda bociana białego w niżej wymienionych miejscowościach:

- ⇒ Parszewo, gm. Lichnowy,
- ⇒ Jasna, gm. Dzierzgoń,
- ⇒ Bągart, gm. Dzierzgoń,
- ⇒ Rychnowy, gm. Człuchów,

Efekt ekologiczny

Czynna ochrona polega na zabezpieczeniu miejsc lęgowych bociana białego poprzez instalacje na obiektach budowlanych specjalnych konstrukcji pod jego gniazda. Montaż sztucznych platform umożliwi zachowanie zagrożonych stanowisk lęgowych w tych samych miejscach i w ten sposób zwiększa znacznie sukces lęgowy.

19) DZIAŁANIA MINIMALIZUJĄCE SZKODY WYRZĄDZONE PRZEZ GATUNKI CHRONIONE

Efekt rzeczowy

- wykonanie operatu szacunkowego dotyczącego określenia wartości szkód wyrządzonych przez bobry na działce nr 117/1 położonej w obrębie Karolewo w gminie Zblewo,
- wykonanie operatu szacunkowego dot. oszacowania wartości szkód wyrządzonych przez bobry na działce nr 1/23 położonej w obrębie ewidencyjnym Kozy w gminie Czarna Dąbrówka, stanowiącej własność Pana Karola Konkol oraz na działkach nr 55 i 59 obręb Skórowo w gminie Potęgowo,

Efekt ekologiczny

- wycena szkód wyrządzonych przez bobry niezbędna do wypłaty odszkodowania.

Efekt rzeczowy

- zakup siatki ogrodzeniowej w ilości 250 mb oraz siatki do upraw leśnych w ilości 750 mb,
- zakup 5 kompletów pastucha elektrycznego,
- wykonaniu 5 fladr zabezpieczających zwierzęta gospodarskie przed szkodami wyrządzanymi przez wilki w ilości 5 000 mb,

Efekt ekologiczny

Grodzenie drzew i upraw siatką minimalizuje lub całkowicie eliminuje szkody bobrowe, instalacja fladr minimalizuje lub całkowicie eliminuje szkody wyrządzone przez wilki. Odpowiednie zabiegi i urządzenia stosowane w celu ograniczenia szkód, pozwalają na całkowite i trwałe unikanie znaczących szkód wynikających z działalności bobrów.

20) WSPOMAGANIE OŚRODKÓW REHABILITACJI ZWIERZĄT W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM (OŚRODEK REHABILITACJI DZIKICH PTAKÓW I DROBNYCH SSAKÓW „OSTOJA”, OŚRODEK REHABILITACJI PTAKÓW PRZY TECHNIKUM LEŚNYM W WARCINIE, OŚRODEK REHABILITACJI SSAKÓW MORSKICH W HELU)

Efekt rzeczowy

- ⇒ zatrudnienie pielęgniarzy i pracowników technicznych,
- ⇒ opieka weterynaryjna,
- ⇒ leczenie i rehabilitacja,
- ⇒ zakup leków i karmy,
- ⇒ transport,

Efekt ekologiczny

Ochrona ex situ gatunków zwierząt poza miejscem ich naturalnego występowania, zmierzającym do przywrócenia osobników tych gatunków do środowiska przyrodniczego, jak również podejmowanie działań ochronnych mających na celu ocalenie i zapewnienie trwania szczególnie zagrożonych gatunków.

17. OCHRONA CZYNNA

21) Usuwanie barszczu Sosnowskiego, z terenu obszaru Natura 2000 PLH220080 Prokowo.

Efekt rzeczowy

Wykoszono okazy barszczu, rosnące w niewielkich skupiskach o łącznej powierzchni około 4 arów oraz pojedynczo wzdłuż drogi leśnej na odcinku około 1300 m., oraz ręczne usunięto okazy barszczu przechodzące w fazę generatywną, aby nie dopuścić do ich owocowania, umożliwiającą dalszą ekspansję gatunku poprzez podcinanie szyi korzeniowej wszystkich okazów barszczu Sosnowskiego, w celu ich osłabienia, przygotowującego do całkowitego usunięcia. Ponadto wykoszenie pobocza drogi leśnej po uprzednim usunięciu barszczu Sosnowskiego na odcinku około 1,3 km, po około 2 m szerokości po obu stronach drogi.

Efekt ekologiczny

Celem przeprowadzonych prac jest powstrzymanie rozprzestrzeniania i zarastania przez barszcz Sosnowskiego powierzchni, w której występuje stanowisko obuwika pospolitego, gatunku objętego ochroną ścisłą, a ponadto znajdującego się w załączniku II dyrektywy siedliskowej. Dodatkowym powodem konieczności usunięcia barszczu Sosnowskiego na terenie obszaru Natura 2000 „Prokowo”, oprócz względów przyrodniczych i ochroniarskich (por. art. 120 ust 1 ustawy o ochronie przyrody), jest zamieszczenie tej

rośliny na liście gatunków inwazyjnych, wymagających w naszym kraju zwalczania (rozporządzenie Ministra Środowiska z 2014 r.). Jest to gatunek, który stwarza zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi, posiadając właściwości parzące i trujące. Silne owłosienie jego łodyg i liści, w kontakcie ze skórą człowieka, zwłaszcza w upalne dni, przy silnej insolacji, powodują poważne oparzenia, prowadzące do powstawania trudno gojących się ran.

22) ZABEZPIECZENIE WARTOŚCI PRZYRODNICZYCH REZERWATU „BIELAWA” PRZED DEGRADACJĄ

Efekt rzeczowy

- wykonywano stały nadzór nad rezerwatem w latach 2016 i 2017 – we wszystkie dni tygodnia.
- Odebrano 6 (w 2016 r.) i 12 (w 2017 r.) comiesięcznych sprawozdań, w których patrolujący notowali wejścia piesze, wjazdy rowerami i pojazdami silnikowymi itp. na teren rezerwatu. Zatrzymane osoby pouczone i poproszone o opuszczenie rezerwatu, część interwencji wymagało wsparcia Policji. Stwierdzono też luzem biegające i kłusujące po rezerwacie psy.
- wykoszono rośliny na powierzchni dawnego pasa przeciwpożarowego z rozdrobnieniem i równomiernym rozrzuceniem rozdrobnionej biomasy na łącznej powierzchni ok. 4,6 ha,
- mineralizowano powierzchnię pasa przeciwpożarowego na szerokości 4 m oraz na łącznej długości ok. 1360 mb, tj. ok. 0,54 ha.
- usunięto samosiewy i odrośla drzew z zastosowaniem części biomasy do przywrócenia przejezdności dróg o charakterze przeciwpożarowym i wywiezieniem reszty biomasy poza granice rezerwatu na powierzchni ok. 0,15 ha.
- przewrócono uschłe pnie drzew o charakterze drągowiny na stronę przeciwną do drogi Kaczyniec – Ameryka, na odcinku 235 mb w pasie o szerokości ok. 10 m, tj. na powierzchni ok. 0,235 ha.
- przywrócono przejezdność drogi o charakterze przeciwpożarowym wzdłuż dawnej powierzchni pasa przeciwpożarowego na szerokości ok. 5 m i łącznej długości 385 mb poprzez ułożenie biomasy powstałej z usuwania roślin drzewiastych z powierzchni torfowiska, nasypianie i zagęszczenie lokalnego gruntu powstałego podczas kształtowania niecek.
- ukształtowano 2 niecki o powierzchni ok. 0,07 ha, maksymalnej głębokości do 0,5 m każda,
- wzmocniono 1 placu manewrowy dla ciężkich wozów strażackich w formie litery „T”, o łącznej długości ramion ok. 60 mb i szerokości 6 m (ok. 400 m²), na drodze przeciwpożarowej,
- usunięto odrośla drzew, głównie brzozy, bez wywożenia biomasy na powierzchni 17 ha.

Efekt ekologiczny

Rezerwat „Bielawa” utworzono ze względu na cenny ekosystem torfowiskowy, stanowiący ostoję ptaków wodno-błotnych.

Zrealizowanie zadania przyczyniło się ograniczenia penetracji rezerwatu, a tym samym płoszenia zwierząt, niszczenia siedlisk i eliminacji ryzyka pożarowego. W ramach umowy monitorowano także występowanie wilka na terenie rezerwatu. Przyczyniło się także do kształtowania w świadomości osób zamieszkujących pobliskie miejscowości i osób przyjezdnych poczucia, że ten obszar jest szczególnie ważny i cenny przyrodniczo oraz że zasługuje na szczególną opiekę i dbałość ze strony człowieka. Dzięki zrealizowaniu zadania zwiększono bezpieczeństwo ptaków w okresie lęgowym oraz zmniejszono zagrożenie całego ekosystemu ze strony pożarów.

W

2016

r.

w ramach tej umowy, a w 2017 w ramach kolejnej umowy usuwano odrośla drzew, podtrzymując tym samym efekt ekologiczny wcześniej prowadzonych na terenie rezerwatu projektów. Usuwanie drzew i krzewów z powierzchni torfowisk, jak też powtarzanie zabiegu poprzez usuwanie odrośli zmniejsza parowanie z torfowiska, poprawia jego uwilgotnienie i stwarza lepsze warunki świetlne gatunkom typowym dla torfowisk.

23) ZAKUP URZĄDZEŃ DO MONITORINGU HYDROLOGICZNEGO OBSZARÓW CHRONIONYCH

Efekt rzeczowy

Zakup urządzeń do pomiaru poziomu wód gruntowych w rezerwach przyrody

Efekt ekologiczny

Urządzenia zakupiono w celu wymiany uszkodzonych urządzeń w rezerwach przyrody, w których prowadzony był dotychczas monitoring poziomu wód powierzchniowych w celu uzupełnienia sieci pomiarowej.

24) OBSZAR NATURA 2000 ORLE - ZAKUP I MONTAŻ MIERNIKÓW POZIOMU WODY I CIŚNIENIA

Efekt rzeczowy

Zamontowano 3 mierniki typu MiniDiver i 1 BaroDiver.

Efekt ekologiczny

Przedmiotem ochrony w obszarze jest torfowisko alkaliczne 7230 oraz gatunki roślin z nim związane: lipiennik Loesela i sierpowiec błyszczący. PZO wskazuje na potrzebę monitoringu poziomu uwilgotnienia poprzez stałą rejestrację poziomu wody na torfowisku. W 2016 r. zakupiono i zamontowano na terenie obszaru Natura 2000 Orle 3 urządzenia do automatycznego pomiaru poziomu wody gruntowej typu MiniDiver oraz 1 urządzenia do pomiaru zmian ciśnienia atmosferycznego typu BaroDiver.

25) KOSZENIE TRZCINY NA TORFOWISKU PRZEJŚCIOWYM W REZERWACIE PRZYRODY „BOCHEŃSKIE BŁOTO”

Efekt rzeczowy

Ręczne wykaszanie powierzchni torfowiska na powierzchni ok. 7,2 ha.

Efekt ekologiczny

Obszar rezerwatu od wielu lat jest porośnięty trzcina o wys. ok. 2-3 m. Zabiegi prowadzone w poprzednich latach pozwoliły na znaczne osłabienie trzciny przez co jest ona niższa i mniej zwarta. Nadal jednak należy wykonywać coroczne koszenie i monitorować zasięg trzciny zgodnie z obowiązującym planem ochrony. Dzięki przeprowadzonym zabiegom zostały odsłonięte powierzchnie torfowiska przejściowego, co zapobiegnie dalszej jego sukcesji i rozwojowi roślinności torfotwórczej. Zadanie wykonane dwukrotnie w okresie obowiązywania umowy.

26) WYKASZANIE ŁĄK HALOFILNYCH W REZERWACIE PRZYRODY „SŁONE ŁĄKI”

Efekt rzeczowy

Wykoszenie 5 ha łąk zajmowanych przez gatunki słonolubne oraz stanowiących ich potencjalne siedlisko.

Efekt ekologiczny

W rezerwacie przyrody „Słone Łąki” na skutek wcześniejszego zaniechania właściwego dla występujących tu siedlisk sposobu gospodarowania (koszenia lub wypasu łąk wilgotnych i słonych) zauważalne są niekorzystne zmiany struktury i składu najcenniejszych zbiorowisk. Nastąpił m.in. rozwój trzcinowisk na siedliskach łąk halofilnych (siedlisko przyrodnicze 1330) i łąk wilgotnych oraz ustępowanie charakterystycznych dla tego miejsca gatunków roślin oraz ptaków związanych z otwartymi terenami przyziemnymi. Dla zachowania walorów tego miejsca podjęte zostały działania ochronne polegające na koszeniu łąk halofilnych i wilgotnych. Zadanie wykonane dwukrotnie w okresie obowiązywania umowy

27) WYKONANIE ZABIEGÓW OCHRONNYCH W REZERWACIE PRZYRODY „MIŁACHOWO”

Efekt rzeczowy

Usunięto krzewy tarniny i innych gatunków niepożądanych z murawy ciepłolubnej na powierzchni całego rezerwatu.

Efekt ekologiczny

W rezerwacie „Miłachowo” niegdyś występowały murawy ciepłolubne. W wyniku zaprzestania wypasu zaczęły sukcesywnie zarastać drzewami i krzewami, w szczególności tarniną. Przed wykonaniem działań ochronnych zakupiono spraye do znakowania drzew podlegających wycince. Następnie były kontynuowane prowadzone od kilku lat prace polegające na eliminacji gatunków konkurencyjnych dla roślin murawowych, zarówno drzewiastych, jak i zielnych. Po tym usunięto biomasę nadmiernie eutrofizującą siedlisko poprzez niedopuszczenie do jej pozostawienia na miejscu i tworzenia wojłoku uniemożliwiającego kiełkowanie bylin, co doprowadziło do znacznej poprawy warunków świetlnych. Powierzchnia dotąd objęta zabiegami została w ten sposób przygotowana do wypasu owiec i kóz, które nastąpić ma w roku 2018.

28) Wykonanie zabiegów czynnej ochrony w rezerwacie przyrody „Modła” oraz obszarze Natura 2000 Dolina Słupi PLB 220002. .

Ograniczenie liczebności norki amerykańskiej na terenie rezerwatu przyrody Modła” oraz obszarze Natura 2000 Dolina Słupi PLB 220002.

Efekt rzeczowy

Odłowy przeprowadzono w opisanym dalej obszarze w październiku i listopadzie 2017 r. przy użyciu eksponowanych jednocześnie pułapek żywołownych spełniających wymogi Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 września 2009 r. w sprawie stosowania pułapek żywołownych. (Dz. U. nr 167, poz. 1321).

Teren prowadzenia odłowów obejmował:

- rejon jeziora Modła
- rejon rzeki Słupi wraz z częścią dorzecza od Grabowa do jez. Jasień

W trakcie odłowów schwytano po 4 osobniki norki amerykańskiej w każdym z ww obszarów oraz ponadto osobniki tchórza zwyczajnego, szczura wędrownego, kuny domowej, karczownika ziemnowodnego. Wszystkie inne gatunki schwytane w pułapki były niezwłocznie uwalniane.

Efekt ekologiczny

Wykonane odłowy osłabiły populację norki amerykańskiej w obrębie obszarów chronionych, gdzie prowadzono odłowy. Gatunek ten niezwykle ekspansywny i odznaczający się znacznym negatywnym oddziaływaniem w szczególności na populacje ptaków wodno- błotnych, podawany jest jako zagrożenie dla przedmiotów ochrony zarówno rezerwatu przyrody Modła jak również obszaru natura 2000 Dolina Słupi. Ograniczenie liczebności omawianego gatunku ograniczy straty powodowane w populacjach ptaków i korzystne wpłynie na utrzymanie stanu ochrony ptaków oraz różnorodności biologicznej omawianych obszarów.

29) Wykonanie zabiegów czynnej ochrony Natura 2000 „Jeziora Wdzydzkie” w miejscowości Przytarnia

Efekt rzeczowy

Ręczne wykoszono biomasę na powierzchni ok. 0,4 ha obszaru Natura 2000 „Jeziora Wdzydzkie” w miejscowości Przytarnia. Ponadto usunięto biomasę poza stanowisko.

Efekt ekologiczny

Zadania dotyczyły czynnej ochrony stanowiska *Saxifraga hirculus*. Zabiegi czynnej ochrony stanowiska skalnicy torfowiskowej znajdującego się na południowo-zachodnim brzegu jeziora Polgoszcz przeprowadzone w 2017 r. są kontynuacją działań podjętych w latach poprzednich. Działania podjęte w bieżącym roku miały na celu zachowanie właściwego stanu siedliska tego trudnego do stwierdzenia i obserwacji gatunku.

30) DOSTAWA I MONTAŻ SZLABANÓW – WYBRANE REZERWATY PRZYRODY

Efekt rzeczowy

Poprzez montaż 7 szlabanów w rezerwach przyrody „Jezioro Małe Łowne”, „Nawionek”, „Moczało” zamknięto drogi leśne, które służyły do wjazdu aut na teren rezerwatów.

Efekt ekologiczny

Rezerwy przyrody chronią śródleśne jeziora, które mimo swojego statusu ochrony są odwiedzane przez turystów w celach rekreacyjnych. W celu uniemożliwienia podjeżdżania autami turystów w okolice jezior zamontowano szlabany w każdym z nich na drogach leśnych.

31) DOSTAWA ELEMENTÓW DO OGRODZENIA MIEJSC WYPASU ZWIERZĄT W REZERWATACH „KWIDZYŃSKIE OSTNICE” I „BIAŁA GÓRA”

Efekt rzeczowy

Dostawa elementów do montażu w miejscu wypasu zwierząt

Efekt ekologiczny

Poprzez dostawę siatki elektrycznej (tzw. pastucha) oraz elementów mocujących zapewniono sprzęt niezbędny do zabezpieczenia zwierząt wypasanych w rezerwach przyrody przed drapieżnikami i osobami postronnymi

32) CHRONA CZYNNA W REZERWACIE „KWIDZYŃSKIE OSTNICE” I „BIAŁA GÓRA”

Efekt rzeczowy

- Przeprowadzenie wypasu owiec i kóz w celu polepszenia stanu muraw kserotermicznych,
- montaż ogrodzenia i infrastruktury w rezerwach służące zabezpieczeniu podczas wypasu zwierząt,
- wykonanie tablic edukacyjnych.

Efekt ekologiczny

Rezerwy przyrody są objęte wypasem od dwóch lat. Poprzez wypas przywrócono dawny sposób użytkowania muraw, co jest najefektywniejsze w przypadku ich przywracania. Poprzez wypas znacznie ograniczono rozwój roślinności krzewiastej i zielnej, umożliwiono dostarczenie odpowiedniej ilości światła, co w dłuższej

perspektywie powinno wspomóc możliwości kiełkowania roślinności kserotermicznej. Dodatkowo poprawę warunków zapewniło wyniesienie biomasy oraz niedopuszczenie do tworzenia wojłoku. Po zakończeniu wypasu dokoszono roślinność, która pozostała na wypasanych powierzchniach w celu zwiększenia efektu wypasu. W celu utrzymania dotychczasowego efektu konieczna jest kontynuacja wypasu.

W ramach prowadzonych działań zadbano także o zaplecze techniczne i zabezpieczono przechowywany sprzęt w plastikowych pojemnikach, zakupiono drewniane słupki służące montażowi infrastruktury wypasowej oraz zakupiono akcesoria niezbędne do utrzymania efektu wypasu (akcesoria do wykaszarki, opaski kablowe do mocowania pastucha elektrycznego i tyczki bambusowe do oznakowania powierzchni wypasowych przed podjęciem zabiegów w terenie).

33) WYCIĘCIE ROŚLINNOŚCI W REZERWACIE PRZYRODY „JEZIORO MODŁA”

Efekt rzeczowy

Ręczna wycinka krzewów i wykaszanie trzciny na powierzchni ok. 0,3 ha.

Efekt ekologiczny

Rezerwat przyrody został powołany w celu ochrony miejsc lęgowych i siedlisk ptaków wodnych i wodno-błotnych. W planie ochrony sporządzonego dla tego obszaru jako jedno z zagrożeń wskazuje się zanik miejsc lęgowych ptaków preferujących otwarte przestrzenie jak np. śmieszki i rybitw. Dlatego też od dwóch lat podejmowane są działania polegające na wykaszaniu powierzchni wyspy znajdującej się na jeziorze.

W wyniku wykaszania powierzchni wyspy (ok. 0,3 ha) umożliwiono podjęcie lęgów przez ww. ptaki. Ze względu na trudności związane z umiejscowieniem wyspy (ruchomość) oraz podtopieniami między obniżeniami terenu na wyspie prace zostały przeprowadzone w zakresie niezbędnym na zapewnienie miejsc lęgowych. Ze względu na preferencje siedliskowe ww. gatunków ptaków wykoszono także obrzeża wyspy. Dzięki wycince krzewów oraz trzciny uniemożliwiono powstanie powierzchni do czatowania i podkradania się drapieżników i stworzono bezpieczne miejsca lęgowe. Pozyskana biomasa wyniesiono poza rezerwat.

34) KOSZENIE ŁĄK WILGOTNYCH W REZERWACIE PRZYRODY „PUŻYCKIE ŁĘGI”

Efekt rzeczowy

Wykaszenie ręczne łąk wilgotnych i szuwarów turzycowych na powierzchni 0,75 ha.

Efekt ekologiczny

Rezerwat przyrody został powołany w celu ochrony obszaru źródłiskowego wraz z wilgotnymi łąkami i występującym na nim pełnikiem europejskim. Aby zapobiec zarastaniu łąk należy wykonywać wykaszanie łąk w terminie optymalnym, po kwitnięciu roślinności. Ważne przy tym jest koszenie do ściany lasy, tak by areał zajmowany przez gatunki najcenniejsze nie ulegał zmniejszeniu. W wyniku koszenia powstała otwarta powierzchnia łąk, co umożliwi rozsiewanie się roślin na powierzchni. W ramach zabiegów ochronnych wycięto także samosiewy drzew i krzewów wkraczających na łąkę.

35) OCHRONA STRZEBLI BŁOTNEJ – „PIOTROWO”

W ramach zadania planowano pogłębienie zbiornika wodnego, w którym występowała strzebla. Zadanie miało być poprzedzone wydaniem broszury dla właścicieli gruntów, na terenie których występują zbiorniki zasiedlone przez strzeblę błotną. Zadań nie wykonano. Pomimo kilkukrotnych prób skontaktowania się z właścicielem terenu, na którym znajduje się zbiornik nie udało się skutecznie nawiązać współpracy. Nie udało się przygotować zdania pod kątem formalno-prawnym i zrezygnowano z jego realizacji w ramach umowy.

36) WYMIANA OGRODZENIA W REZERWACIE PRZYRODY „CISY NAD CZERSKĄ STRUGĄ”

Efekt rzeczowy

Wymiana fragmentów zniszczonego ogrodzenia na dł. 180 m.b wraz z betonowymi słupkami podtrzymującymi.

Efekt ekologiczny

W rezerwacie przyrody „Cisy nad Czerska Strugą” znajduje się ogrodzenie zabezpieczające przed penetracją rezerwatu przez zwierzęta i zgryzaniem przez nie siewek młodych cisów. W wyniku huraganu z dnia 11 sierpnia 2017 r. fragmenty ogrodzenia zostały zniszczone przez upadające drzewa. Koniecznym było jak najszybsze usunięcie połamanych drzew, a następnie naprawa ogrodzenia, tak by zwierzęta nie zdążyły penetrować rezerwatu. Wykonana naprawa i wymiana części ogrodzenia oraz betonowych słupków podtrzymujących umożliwi skuteczną ochronę cisów.

37) ZAKUP SZPILEK METALOWYCH DO KOŁPAKÓW DO OCHRONY SIEWEK CISA W REZERWACIE PRZYRODY „CISY W CZARNEM”

Efekt rzeczowy

Zakup 500 szt. metalowych prętów.

Efekt ekologiczny

„Szpilki” zostały zastosowane jako elementy mocujące do metalowej siatki chroniącej młode osobniki cisów. Zadaniem „szpilek” jest unieruchomienie siatki i uniemożliwienie ich wywrócenia przez wiatr lub zwierzęta, co uchroni siewki cisa przez zgryzaniem.

38) ZAKUP METALOWYCH TABLICZEK DO OZNACZANIA CISÓW W REZERWATACH „CHOCZEWSKIE CISY” I „CISY W CZARNEM”

Efekt rzeczowy

Oznakowanie cisów w rezerwach przyrody

Efekt ekologiczny

Zakup tabliczek metalowych był niezbędny w celu oznakowania cisów rosnących w rezerwach przyrody. W związku z tym, że w przypadku każdego cisa należy podjąć działania indywidualnie związane z jego ochroną poprzez umożliwienie dostępu odpowiedniej ilości światła i wycinkę drzew oraz usunięcie gatunków drzew znajdujących się w podszybie i stanowiących konkurencję dla cisów nadając odpowiednie numery okazom drzew możliwa jest pełna ich inwentaryzacja i określenie sposobów zabiegów ochrony czynnej w stosunku do każdego oznakowanego okazu.

39) MONTAŻ TABLIC INFORMUJĄCYCH O NAZWIE FORMY OCHRONY PRZYRODY DLA REZERWATÓW PRZYRODY I OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ TABLIC INFORMACYJNO-EDUKACYJNYCH

Efekt rzeczowy

W roku 2016 zakupiono tablice urzędowe dla 13 obszarów Natura 2000 (55 tablic) oraz 6 rezerwatów przyrody (45 tablic). W 2017 r. zakupiono tablice dla 52 obszarów Natura 2000 (332 tablice) oraz 7 rezerwatów przyrody (19 tablic). W 2017 r. zamontowano w terenie 30 tablic w 4 rezerwach przyrody i 70 tablic w 17 obszarach Natura 2000.

Efekt ekologiczny

Montaż tablic urzędowych i informacyjnych miał na celu oznakowanie obszarów chronionych w województwie - rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000 oraz wypełnienie delegacji ustawowej wynikającej z obowiązku zawartego w art. 115 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Dzięki oznakowaniu obszarów chronionych wzrasta świadomość społeczeństwa w zakresie występowania form ochrony przyrody w ich najbliższym otoczeniu. Lepsze oznakowanie rezerwatów jest także próbą zabezpieczenia ich przed nieświadomą penetracją. Zakupiono już tablice urzędowe dla wszystkich obszarów Natura 2000 w województwie. Montaż tablic zakupionych w 2017 r. zaplanowano na 2018 r.

40) PROJEKT PLANU REMEDIACJI DLA TERENU DZIAŁEK O NR 151/15 I 151/16

Efekt rzeczowy

- Opracowano projekt planu remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi fragmentu części nabrzeża po zlikwidowanej Stoczni Gdańskiej w pasie obejmującym działki nr 151/15 oraz 151/16 obręb 0068 Gdańsk o łącznej powierzchni 0,8458 ha. Projekt planu remediacji ma na celu przedstawienie

planowanych prac i zabiegów, które pozwolą na oczyszczenie historycznego zanieczyszczenia gruntu.

- wykonano 12 otworów badawczych zgodnie z projektem robót geologicznych określając aktualny stan zanieczyszczenia gruntu i wód podziemnych,
- pełnienie nadzoru nad wykonaniem otworów badawczych.

Efekt ekologiczny

Przeprowadzona remediacja doprowadzi do oczyszczenia i zmniejszenie ilości zanieczyszczeń w środowisku gruntowo – wodnym, poprzez wybranie najbardziej zanieczyszczonych gruntów, ograniczenie możliwości rozprzestrzeniania się zanieczyszczenie oraz samooczyszczenie się środowiska gruntowo-wodnego w dłuższym okresie czasu.

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Gdańsku

Danuta Makowska

Załącznik do opisu uzyskanego efektu ekologicznego

Nr umowy: *WFOŚ/pjb/85/43/2016 z dnia 22 marca 2016*

Nazwa zadania: „Ochrona przyrody w województwie pomorskim w roku 2016 oraz 2017”

Gatunki zwierząt chronionych objętych działaniami ochronnymi projektu

L.p.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Stopień zagrożenia gatunku z czerwonej księgi	Gatunek ujęty w Załączniku II Dyrektywy siedliskowej (TAK/NIE/Z gwiazdką)	Gatunek ujęty w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej
1	Nocek łydkowłosy	<i>Myotis dasycneme</i>	EN	TAK	
3	Nocek Netterera	<i>Myotis nattereri</i>		NIE	
4	Nocek rudy	<i>Myotis daubentonii</i>		NIE	
5	Karlik malutki	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>		NIE	
6	Strzebla błotna	<i>Eupallasella percnurus</i>	EN	TAK	
7	Włochatka zwyczajna	<i>Aegolius funereus</i>			TAK
8	Skójką gruboskorupowa	<i>Unio crassus</i>		TAK	
9	Traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>		TAK	
10	Kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>		TAK	
11	Bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>		TAK	
12	Żuraw zwyczajny	<i>Grus grus</i>			TAK
13	Łęczak	<i>Tringa glareola</i>			TAK
14	Wilk	<i>Canis lupus</i>		TAK	

Gatunki roślin chronionych objętych działaniami projektu

L.p.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Stopień zagrożenia gatunku z czerwonej księgi	Gatunek ujęty w Załączniku II Dyrektywy siedliskowej (TAK/NIE/Z gwiazdką)
1	Elisma wodna	<i>Luronium natans</i>		TAK
2	lipiennik Loesela	<i>Liparis Loeselii</i>		TAK
3	sierpowiec błyszczący	<i>Hematocaulis vernicosus</i>		TAK
4	Poryblin jeziorny	<i>Isoetes lacustris</i>		-

Rodzaje siedlisk chronionych objętych działaniami z czynnej ochrony:

L.p.	Typ siedlisko	Powierzchnia (ha)	Typ siedliska ujęty w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej (TAK/NIE/Z gwiazdką)
1	1330 Solniska nadmorskie	5	TAK
2	6210 Murawy kserotermiczne	1,3	TAK*
3	7140 - Torfowisko przejściowe	2	TAK
4	7120 torfowisko wysokie zdegradowane lecz zdolne do naturalnej lub stymulowanej regeneracji	17	TAK
5	2180 – Lasy mieszane i bory na wydmach nadmorskich	2,84	-
6	3130 - Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze Zbiorowiskami z <i>Littorelletea</i> , <i>Isoeto -Nanajuncetea</i>	4,53	-
7	3160 - Naturalne dystroficzne jeziora i stawy	1,67	-
8	4010 - Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym <i>Erica tetralix</i>	156,58	-
9	4030 - Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arctostaphylion</i>)	1,26	-
10	7120 - Torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	169,45	-
11	7140 - Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio - Caricetea nigrae</i>)	72,47	-
12	9190 - Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (<i>Betulo-Quercetum</i>)	9,99	-
13	91D0 – Bory i lasy bagienne	13,74	TAK

I. Rodzaj wybudowanej/odnowionej infrastruktury:

1. Tablice urzędowe - zakup oraz montaż tablic urzędowych do oznakowania rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000.

a) Rezerваты przyrody:

- zakup 45 tablic urzędowych w roku 2016 oraz 19 tablic urzędowych w roku 2017 – razem 64 szt. w okresie obowiązywania umowy.
- montaż 30 szt. tablic urzędowych.

b) Obszary Natura 2000:

- zakup 55 tablic urzędowych w roku 2016 oraz 332 tablice w roku 2017 – razem 387 szt. w okresie obowiązywania umowy.
- montaż 70 szt. tablic urzędowych.

II. Forma ochrony obszaru, na którym wybudowano infrastrukturę:

1. Rezerваты przyrody – Torfowisko Zielin Miastecki, Zielone, Bielawa, Dolina Kulawy.

2. Obszary Natura 2000 – 17 obszarów - Jeziora Choczewskie, Opalińskie Buczyny, Bezlist koło Gniewowa, Kurze Grzędy, Staniszewskie Błoto, Dolina Górnej Łeby, Mechowiska Zęblewskie, Prokowo, Bielawa i Bory Bażynowe, Bielawski Błota, Kaszubskie Klify, Klify i Rafy Kamienne Orłowa, Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana, Sztumskie Pole, Mikołajki Pomorskie, Lasy Ławskie, Ostoja Ławska.

III. Typy siedlisk chronionych objętych projektem (zaznaczyć czy są to siedliska ujęte w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej): nie dot.

Edukacja Ekologiczna

Całkowita liczba odbiorców zajęć edukacyjnych: nie dotyczy

W tym:

Liczba osób biorących udział w szkoleniach: nie dotyczy

Liczba osób uczestniczących w warsztatach: nie dotyczy

Liczba uczestników akcji plenerowych: nie dotyczy

Nakład wydawnictwa (podać rodzaj wydawnictwa): nie dotyczy

Oglądalność/Słuchalność audycji lub filmów: nie dotyczy

Liczba wejść na stronę internetową: nie dotyczy

Inne (podać rodzaj): nie dotyczy

Plany Ochrony:

I. Liczba rezerwatów przyrody, dla których wykonano dokumentację

2 obiekty – „Skotawskie Łąki”, „Piaśnickie Łąki”.

II. Powierzchnia rezerwatów przyrody, dla których wykonano dokumentację - 109,48 ha

Monitoring stanu siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000:

Liczba obszarów Natura 2000, dla których wykonano dokumentację - 7 szt. dla obszarów: Białogóra, Piotrowo, Twierdza Wisłoujście, Puszcza Darżlubska, Lasy Łęborskie, Lasy Mirachowskie, Biała.

Uzupełnienie stanu wiedzy o gatunkach będących przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000:

Liczba obszarów Natura 2000, dla których wykonano dokumentację – 6 dla obszarów: Dąbrówka, Szumleś, Waćmierz, Wilcze Błota, Piotrowo, Sandr Brdy.

Pozostałe dokumentacje dla obszarów Natura 2000: Hopowo, Jezioro Skąpe, Jezioro Liwieniec, Dolina Stropnej.

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Gdańsku

Danuta Makowska